DE RADEN VAN INDIË

VAN IMHOFF, DE HASE EN VAN SCHINNE

IN HOLLAND, 1741—1742.

Bij Dubois [1] vindt men uitvoerig opgegeven wat aanleiding gaf tot het opzenden naar Holland van de Raden van Indië van Imhoff, de Hase en van Schinne, door den Gouverneur-Generaal Valckenier. Een maatregel zoo ongehoord en tot dusverre — zoo lang de Comp^{e}. bestaan had — zonder weerga in hare geschiedenis.

Het was er dan ook ver af, dat de Bewindhebberen genoegen namen in dien door den Gouverneur-Generaal genomen maatregel; zien wij uit de Notulen der vergadering van 17^{en} hoedanig hunne ontvangst bij hunne aankomst en vervolgens hier te lande was.

In de vergadering gehouden op den 7^{den} September 1741, werd een brief gelezen van den schipper Cornelis van Marle, op het schip *Nieuwkerk*, waarbij hij zijne aankomst in het vaderland meldde, zoo mede dat hij in Militair arrest aan boord had den Raad ordinair Elias de Hase. Hij zond tevens aan de vergadering een copij van eene schriftelijke order — van den 10^{den} Januarij 1741 — hem door den Gouverneur-Generaal ter hand gesteld, "hoedanig hij zich zal moeten gedragen gedurende de reis omtrent den in militair arrest opgezonden Raad ordinair Elias de Hase.

Men vond goed om Commissarissen te benoemen en die naar Texel te zenden, ten einde den Heer de Hase uit zijn arrest te ontslaan, met

[1] *Historische Beschr. der reizen*, 20ste deel, bl. 362—374.

vergunning van te mogen opkomen, in verwagting dat ten spoedigsten aan de vergadering die informatiën zou komen te geven, die van hem zoude kunnen worden verlangd.

De Commissarissen werden verzocht genoemden Raad eene plaats in het jacht aan te bieden.

Er werd tevens besloten om bijaldien — staande de vergadering — de "geëligeert Gouverneur-Generaal Gustaaf Willem Baron van Imhoff en den Raad ordinair Isaac van Schinne, zouden binnen vallen, als dan hetzelfde omtrent hen in acht te nemen."

Eenige der binnenkomende schippers gaven in de vergadering over: "Eenige geschriften rakende den opstand der Chinezen." Zoo mede werd overgelegd eene missive van de Heeren Raden van Indië de Chavonnes, Guillot en Berendregt en den President van den Raad van Justitie Lakeman tegen den Gouverneur-Generaal Adriaen Valckenier, getiteld: "Kort vertoog dienende ten principale ter justificatie, tegens het het geposeerde bij een seker schriftuur van den Gouverneur-Generaal Adriaen Valckenier."

In de vergadering van den 8sten en 11^{den} September, werden gelezen "de secreete brieven en bijlagen van den Gouverneur-Generaal Adriaen Valckenier, zoo mede van de Raden van Indië, van Imhoff, de Hase en van Schinne. De Commissarissen die naar Texel waren gezonden, kwamen in de vergadering en berigtten dat de Raad van Indië de Hase verklaarde bereid te zijn "alle gerequireerde diensten te sullen geven in de zaken dienende."

Den 19^{den} September gaf de Raad ordinair van Indië van Imhoff kennis aan de Bewindhebbers van zijn behouden aankomst in Texel. Ingevolge het bepaalde bij resolutie van den 7^{den} te voren, werden wederom Commissarissen naar Texel gezonden, om hem te ontslaan uit zijn arrest en verlof te geven naar Amsterdam te mogen opkomen.

Den 22sten verschenen de Commissarissen in de vergadering, zoo mede de Heeren van Imhoff en de Hase, die verklaarden allezins bereid te zijn zich te verantwoorden.

Ook nu werd gelezen de secrete order van den 10^{den} Januarij 1741, van den Gouverneur-Generaal Adriaen Valckenier, aan den schipper van

de *Adrichem* Bastiaen Mol, "ten opsichte van van Imhoff, ingevalle hy sich soms aan de Kaap siek houdende, soude willen achterblyven, door hulp van den Gouverneur Swellengrebel; derhalve de Kaap voorby te zeylen en over St. Helena, naar Nederland."

Tevens werd in de vergadering gebragt "een langwerpig houten kistje door den gewezen Gouverneur-Generaal Adriaen Valckenier gezonden, en na openen daer in gevonden wesende, de drie degens en rottingen die hy de Raden ordinair van Imhoff, de Hase en van Schinne hadde doen afnemen, wanneer hy hun op den 6den December laetsleden in Rade van Indië het arrest aenzeyde; is na deliberatie goet gevonden en verstaan, dat bij de eerste gelegenheyd dat in dese vergadering sullen binnen staen, aen ieder syn degen en rotting weder sal worden ter hand gesteld en versocht die degens in de vergadering weder op zyde te steeken."

"Den 25sten September ter vergadering binnen gestaen synde, den geëligeert Gouverneur-Generaal van Imhoff en Raed ordinaer Elias de Hase, en over den Heer President versocht synde te sitten, hebben sy, na alvorens aen ieder waren overhandigt syn degen en stok die haer waren afgenomen, in een kort voorstel haer beklag gedaen over de behandelingen haer gants ongequalificeert door den Gouverneur-Generael Adriaen Valckenier aengedaen, met versoek dat — dewijl haer onbekent waren de beschuldigingen tegen haer ingebragt, en sy te Batavia in arrest sittende, buyten staet waren geweest, hoe men haer had onthouden en belet te kunnen medenemen, het geen tot haer defentie en justificatie konde dienen, — deze vergadering tot dat eynde in haere handen wilde stellen de papieren die de gewesen Gouverneur-Generael ten haeren laste hadde overgesonden, mitsgaders ook de verdere brieven en papieren die sy sullen vermenen noodig te hebben, betreffende de generale toestand van de saken in Indië. Dit geaccordeert en hun voorts versocht sich daertoe ten spoedigsten te bequamen en het in geschrifte aan dese vergadering overteleveren."

Den 29sten September verscheen in de vergadering de Raad van Indië Isaac van Schinne, die door Commissarissen van Texel was afgehaald en mede bereid was zich te verantwoorden.

De schipper Willem Houthuijs van het schip *Watervliet*, waarmede de Heer van Schinne in het vaderland was gekomen, leverde mede eene schriftelijke order van den Gouverneur-Generaal over, waarbij hij gelast werd "den Raad Ordinair van Schinne in militair arrest te houden, met "een à twee schildwachten voor de deur, en in geen geval door wien "dit ook mogt worden versocht, hem aan de wal te laten gaan, en hem "daertoe medegeven, een sergeant, twee corporaels en twaelf soldaten "en die vrij van wacht te houden."

Den 20sten October 1741 werd eene Missive gelezen, geschreven door den President van den Raad van Justitie Lakeman en Buitengewoon Raad van Justitie van Berendregt, aan den Advocaat der Compe. Westerveen, van den 6den Januarij 1741.

Den volgenden dag werd er eene Commissie benoemd om de overgekomen Raden van Indiën aan Hunne Hoogmogende te presenteren.

Den 4den werd er een aanvang gemaakt met het lezen van de Missive van den Gouverneur-Generaal en Raden van Indië, van den 31sten October 1740.

Den 5den October verscheen de Raad van Indië van Schinne in de vergadering. Hem werd zijn degen en stok terug gegeven, zittende over den President. Hij verliet daarop de kamer en kort daarna kwamen alle drie de Raden van Indië, van Imhoff, de Hase en van Schinne weder binnen en plaatsten zich tegen over den President even buiten de blustrade.

Nadat zij voldaan hadden aan hetgeen hun gevraagd werd, betrekkelijk den eisch van schepen en volk voor Indië, namen zij aan, zich zoo spoedig doenlijk te bekwamen, tot het overgeven van hunne schriftelijke informatiën, over de bewuste zaken in het voorgaande jaar te Batavia voorgevallen.

Den 12den daaraan volgende verschenen de genoemden Raden van Indië weder in de vergadering en tegenover den President gezeten zijnde, gaven ze het verlangde aan de vergadering over, zoo mede "Hare remar- "ques bij forme van berigt op de tegens haer aen de Vergadering van "17en overgesonden papieren van den Gouverneur-Generael Adriaen Val- "ckenier, kortelyk opgestelt om tot haere decharge en tot elucidatie van

"de vergadering te dienen nopens het voorgevallene te Batavia vóór en "omtrent haere verzending van daer, en in specie nopende het voorval "met de Chinezen."

"Ten andere, twee verklaringen tot het gemelde voorval behoorende.

"Ten derde, verhael van het voorgevallene op den 6den December 1740 "te Batavia.

"En ten laetste, wederlegging van het soogenaemde manifest, door "den Secretaris Otto, op ordre van den Gouverneur-Generael Valckenier "in de vergadering van Rade van Indië, op den 6den December 1740 "voorgelezen."

"Waer na deselve door den Heer President uyt naem van de vergadering voor haer genomen moeyte syn bedanckt en voorts versogt haer te bequamen om ieder in syn qualiteyt soo van Gouverneur-Generael als van ordinair Raden van Indië ten spoedigste te vertrecken, mitsgaders haere gedachten te laten gaen "in wat voegen den Staet van de Compe. alom in de respective Comptoiren van Indië soude kunnen worden geredresseert en van haer ingeslopen abuysen en quade practyken van sommige bediendens aldaer gesuyvert, ten eynde daer over met eenige gecommitteerde leden van dese vergadering in besoigne te treden" en is voorts goet gevonden dat de vergadering soo om dese als om andere reden men op morgen (vrydag) op reçes sal scheyden tot den 18den November."

Den 20sten November. "De Heeren Commissarissen, die ten gevolge resolutie der vergadering van 23 en 28 September, mitsgaders 3 October naer den Haeg syn geweest, ter voldoening van het daerby bepaelde, hebben ter vergadering geapporteert, dat na een sommier voorstel van saken deswegens soo in de vergadering van Hunne Hoog-Mogende, als in het groot besoigne by Haer Edel-Mogende gedaen, van haer waren afgevordert de brieven en bijlagen door den gewesen Gouverneur-Generael Adriaen Valckenier deswegen overgesonden, als mede de schrifturen door den geëligeert Gouverneur-Generael van Imhoff en ordinaris Raden de Hase en van Schinne daertegen aen de vergadering van 17en ingedient, mitsgaders eenige partyen brieven en geschriften tot die saken relatif, het is gebeurt, dat op den eersten dag, wanneer met

dies lecture een aenvang stond te nemen, dat door den Procureur van Kervel, op de naem van de naeste vrienden en bloedverwanten van den Gouverneur-Generael Adriaen Valckenier aen H. H. Hog. was gepresenteert het volgende request: (Resumé).

"Dat de gewesen Gouverneur-Generael syn demissie versogt en bekomen hebbende, soo mogelyk met de eerste schepen naer herwaerts sal comen.

"Dat ten gevolge der voorgevallen saken op Batavia de Bewinthebberen eenig misnoegen tegen hem souden hebben opgevat.

"Dat dien ten gevolge door dese order soude kunnen gegeven worden dat, of *niet* te mogen vertrekken, of wel aen de Kaep komende, *daar* order soude vinden om naer Batavia terug te moeten keeren, ten eynde sich aldaer voor soodanige Rechters als de Bewinthebberen souden goetvinden te verantwoorden.

"Dat sy sich geensints inlaten omtrent de waerheyt of onwaerheyt van de feyten die ten synen laste syn ingebragt.

"Sy verhoopen dat hy voor een neutrael Regter gestelt worde.

"Dat wanneer de Bewinthebberen bereyts de order souden gegeven hebben, dat hy naer Batavia terug soude moeten keeren, dit hem tot een uyterste prejuditie soude syn, dat hy na reeds syne demissie als Gouverneur-Generael bekomen te hebben en op de terugreyse wesende, weder derwaerts soude moeten vertrekken, van waar hy sich reeds met permissie van de Bewinthebberen hadde begeven te retourneren.

"Dat wyders ook hy niet gevergd kan worden teregt te staen voor een regter, die sonder tegen hem een actie te hebben doen formeren, hem heeft laten vertrekken, geen de minste redenen van accusatie ten synen laste schynt gehad te hebben.

"Dat hij gefrustreerd soude syn van de documenten en bescheyden tot syne verantwoording noodig.

"Dat de terugsending aen degene die aldaer over syne sake als Regters soude moeten oordeelen, ten synen nadeele een merkelyk prejugé souden inboesemen en mitsdien buyten staet stellen om met de vereyste neutraliteyt syne sake in defentie te kunnen examineren, daer de supplianten integendeel gerust syn dat de voornoemde Adriaen Valckenier,

hier te lande arriverende, het geluk sal hebben, ingeval de Bewinthebberen eenige actie ten synen laste souden mogen vermenen te hebben, te vinden soodanige Regters, voor welke hij syne behoorlyke defentie sal kunnen doen en goed regt en justitie administreren.

"Versoeken derhalve, ingevalle bereyts order gegeven mogt sijn tot de terugsending van Adriaen Valckenier, die doen buyten werking te stellen.

(*Ondert.*) A. V. KERVEL."

Dat by resolutie van H. H. Mog. van dien selven dag, dan wel den 18den October, Commisoriael gemaekt en daer over gehoort wesende de vorengenoemde gecommitteerde Bewinthebben, van dat gevolg was, dat den 19den October by resolutie van H. H. Mog. wert goedgevonden en verstaen, dat in het voorschreven versoek *niet* kon worden getreden, maer dat de dispositie over die sake gelaten werd aen Bewinthebberen van de Oost-Indische Compe.

Dat na het lesen van de door gecommitteerde Bewinthebberen overgelegde papieren de volgende resolutie op den 30sten October werd genomen: "Is verstaen dat alle voorgemelde stukken aen de Bewinthebberen van de Oost-Indische Compe. sullen worden wederom gegeven en aengeschreven, deze saekke, die soo grooten idees maken, met naeuwkeurigheyd te ondersoeken en vervolgens na bevindinge van saeken te disponeeren, soo als tot handhavinge van de justitie en tot meeste nut van de Compe. sullen vinden te behooren en ter syner tijd aen H. H. Mog. kennis te geven van hetgeen in dese door haer sal worden geresolveert, enz."

Den 7den December heeft de President uyt den naem van den vergadering haer Ed. versogt (de HH. van Imhoff, de Hase en van Schinne) dat vermits de vergadering niet alleen haer ongenoegen en uyterste indignatie hadde betoont over de behandelingen Haer Ed. door den gewesen Gouverneur-Generael op den 6den December 1740 en vervolgens tot en ten tijde van Haer Ed. opsendinge naer 't vaderland aengedaen, maer ook bovendien het nemen in arrest en de daarop gevolgde opsending naer het vaderland, hadden verklaert te wesen *informeel* en het selve te houden voor *nul*, *krachteloos* en *van onwaerde*, even als of hetselve

nooyt was gedaen nog ondernomen, mitgaders Haer Ed. soo met opsigte tot Haer Ed. receptie alhier in het vaderland en verdere voorgevallene saken in deze vergadering, als ten reguarde van het versoek door de vergadering gedaen ten einde Haer Ed. sich geliefden te bequamen een ieder in syne bedieninge, waerinne hij door de vergadering van 17[en] bevorens was aengestelt geweest, wederom naer Indiën te vertrekken, bereits een éclatante satisfactie voor het oog van de geheele werelt was gegeven, Haer Ed. sich als nu, vermits de versochte dagen van uytstel en deliberatie al voor lange waren ge.....beert, geliefden te declareren wat hare intensie hier omtrent mogte wesen; waerop Haer Ed. gesamentlyk hebben betuigt haere verpligting en dankbaerheyd voor soo veel eer en achting, mitsgaders preuves van satisfactie, als dese vergadering aen Hasr Ed. hadden gelieven te bewysen en te geven en voorts daerbij gevoegt dat Haer Ed. sich in staet bevonden om Haer Ed. nopens de terugreyse naer Batavia te kunnen declareren.

De Heeren van Imhoff en de Hase zijn daartoe bereid, de Heer van Schinne verzocht zeer instantelijk daarvan te mogen wezen verschoont. Van Imhoff leverde zijn gedachten schriftelijk over, welk commissoriaal gemaakt werd; hij werd verzocht daarbij te assisteren, ten einde over sommige punten eenige elucidatie te geven.

De Raad ordinair van Schinne werd eervol bedankt voor zijne bewezen diensten.

Het was in de vergadering van den 11[den] December 1741 dat van Imhoff zijn gemotiveerde Memorie ten redres van de zaken in Indie [1] overleverde. Hij betuigde tevens, dat hij bereid was als Gouverneur-Generaal naar Indië te vertrekken. De vergadering besloot als nu hem eene gratificatie (douceur) van *f* 24,000 aan te bieden, doch van Imhoff bedankte hier voor, doch stelde voor, dat indien men hem eene erkentenis wilde geven, behalve geld, hij dit, hoe gering het zoude mogen wezen, dankbaar zoude aannemen. Waarop goedgevonden werd voor hem te laten maken een zilver tafelservies ter waarde van *f* 15,000 met het wapen der Comp[e]. of wel iets anders ter zijner keuze; terwijl de

---

[1] Bij DUBOIS, Fransche uitgave, is deze Memorie in zijn geheel opgenomen.

Kamer Zeeland gemagtigd werd iets van zilver voor den Raad de Hase te laten vervaardigen, ter waarde van *f* 5,000.

Tevens werd het antwoord in gereedheid gebragt op de door H. H. Mog. genomen resolutie op den 30[sten] October te voren, waarin onder andere deze niet onbelangrijke woorden voorkomen: "Doch met opzigt tot de massacre van de Chinesen in het hospitaal en van de gevangene Chinesen, zoo in 's Comp[s]. magt als in de stads boeijen [1], mitsgaders tot het arresteren van de drie Raden, van Imhoff, de Hase en van Schinne, hebben wij in tegendeel zoo veel ligt gekregen, dat wij ter dier sake met volkomen gerustheyt onse finale orders hebben durven laten afgaen en uyt dien hoofde die van Indië scherpelyk hebben aengeschreven en gelast, sorge te dragen dat soo den geene die ter sake en uyt kragte van de papieren door hem selfs (Valckenier) tot syn pretense defentie overgesonden *gaern te advoueeren daertoe de orders te hebben gegeven*, als de geene die de uytvoerders van dat horribel stuk syn geweest, voornamelyk sullen moeten worden aengesproken, en tegen deselve naer scherpheyt van regten geprocedeert."

De Raad van Indië de Hase verzocht aan de vergadering de suiveance van het Directeur-Generaalschap, daar hij anders niet wenschte wederom naar Indië terug te keeren; zijn verzoek werd hem toegestaan en hij tevens bedankt voor zijne gedane diensten.

Het tafelservies bij resolutie van den 12[dnn] December 1741, voor den Gouverneur-Generaal van Imhoff gereed zijnde, werd hem door eene

---

[1] In de *Specimen Politico-Juridicum inaugurale continens Historiam Inquisitionis in delicta a praefectis atque officialibus in India cum Orientali tum Occidentali commissa,* door den Heer Mr. VAN DYK, leest men op bl. 99, 39): Dat zij, (Bewindhebberen) bij haar berigt van 12 Decb. 1741 aan h. H. M. hadden bekend gemaakt, dat sij in opzigte tot de massacre der Chinesen en tot het arresteeren en opsenden van gem. 3 ordin. Raden... soo veel ligt hadden gekregen.... *Extr. uit het Reg. der Resol. van H. H. M.* 4 *Meij* 1742. Die lezing verschilt derhalve aanmerkelijk met die in de Notulen der Verg. van 17[en] voorkomende; terwijl toch in de eene als van de moord van de Chinezen in het algemeen gesproken wordt, spreekt de andere bepaald alleen van die welke in het Hospitaal en van de gevangene Chinezen die in 's Comp. magt en in de stads boeijen zich bevonden. Zie ook bl. 103 (45).

Commissie uit de vergadering op den 20sten Augustus 1742 gepresenteerd.

Den 28sten van dezelfde maand nam hij met een sierlijke en welgepaste aanspraak afscheid van de vergadering, en werd door een der Bewindhebbers bedankt met toewensching van een behouden en voorspoedige reis.

Den 27sten October 1742 zeilde hij met het voor hem in gereedheid gebragte schip *de Hersteller*, uit Texel over de Kaap naar Batavia.

P. A. LEUPE.